

Til arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget

02.05.2025

Innspill til representantforslag om barns rettigheter inn i sosialtjenesteloven - et styrket barne- og familieperspektiv i Nav (Dokument 8:186 S (2024-2025))

Røde Kors takker for muligheten til å komme med innspill til representantforslaget om barns rettigheter i sosialtjenesteloven. Vi støtter forslagene som fremmes i saken.

Barn rammes fortsatt av fattigdom

Det er fortsatt behov for tiltak mot familiefattigdom. Røde Kors møter mange barn som lever i fattige familier gjennom våre aktiviteter, og våre frivillige har fått betydelig flere henvendelser om mat, klær og ferie- og fritidsaktiviteter. SIFOs referansebudsjett for forbruksutgifter for 2024 viser at kostnader har økt innenfor de fleste forbruksområdene. Matutgiftene har steget med mer enn dobbelt så mye som prisveksten de siste tre årene, og matbudsjettet til to voksne og to barn økte med 33 prosent på tre år.¹ I en undersøkelse fra Opinion oppga over en av fire av foreldrene med hjemmeboende barn at de har spist mindre, sløffet måltider og/eller gått sultne til sengs på grunn av den høye prisveksten.² Ifølge nye tall fra SSB, øker antall bostedsløse barnefamilier i Norge.³

Ferie for alle er Røde Kors sitt gratis ferietilbud for familier som lever i fattigdom. I en undersøkelse blant 238 familier som deltok på sommerferieopphold i 2024, svarte godt over halvparten at familiens økonomi var lik eller forverret sammenlignet med for et halvt år siden. Familier oppga å ikke ha råd til mat, strøm, klær, utstyr og fritidsaktiviteter for barna. Ferie for alle er et målrettet tiltak for lavinntektsfamilier, og vi vet at mange av familiene lever på sosialstønad. Røde Kors juleaksjon, et samarbeid med Gjensidigestiftelsen, skal gi fattige barnefamilier gode juleopplevelser. Men julen 2024 søkte mange lokale Røde Kors-foreninger om støtte til matkasser – fordi mat er det mest presserende behovet for mange nå, selv om formålet med aksjonen egentlig er å skape julemagi for barn som ellers har svært lite.

Det kom nylig gledelige tall fra SSB om at det var færre barn med vedvarende lave husholdningsinntekter i 2023 enn året før.⁴ Økning i barnetrygd har vært et viktig tiltak, som ifølge SSB har bidratt til å løfte barnefamilier over lavinntektsgrensen. Det er samtidig fortsatt for mange barn som lever i fattigdom. Det er også viktig å være klar over at lavinntektsmålet kun tar hensyn til husholdningenes inntekter, og ikke til hvor langt inntektene rekker og i hvilken grad lave inntekter medfører levekårsproblemer.⁵

Representantforslaget nevner økningen på 14 prosent fra 2023 til 2024 i antall sosialhjelpsmottakere som forsørger barn. Arbeids- og velferdsdirektør Hans Christian Holte sier at «(d)ette er høye tall, men de er dessverre ikke så overraskende. Mange preges fortsatt av dyrtida som traff oss etter pandemien, og vi merker godt at det er mange som sliter med å få endene til å møtes.»⁶

Sviktende vurderinger av barns behov

Som fremhevet i representantforslaget, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører og angår barn, jamfør FNs barnekonvensjon artikkel 3 og Grunnloven § 104.

¹ [ODA Open Digital Archive: Det er sluttsummen på kassalappen du betaler. Kostnadsutviklingen for mat og drikke og andre forbruksområder i referansebudsjettet august 2021 – august 2024.](#)

² Før jul gjorde Opinion en befolkningsundersøkelse om blant annet økonomi for Røde Kors. Undersøkelsen ble gjennomført i et landsrepresentativt utvalg av befolkningen på 1007 personer over 18 år.

³ [12015: Midlertidig botilbud og natthjem \(K\) 2015 - 2024. Statistikkbanken.](#)

⁴ [Lavere andel barn med vedvarende lavinntekt i 2023 – SSB.](#)

⁵ [Lavere andel barn med vedvarende lavinntekt i 2023 – SSB.](#)

⁶ Ibid.

Ifølge menneskerettsloven gjelder Barnekonvensjonen som norsk lov, og skal gå foran bestemmelser i andre lover ved motstrid. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn for Nav i saker som direkte eller indirekte berører barn. Allikevel ivaretas ikke barns behov godt nok ved utmåling av sosialhjelp.

Røde Kors-rapporten *Til barnets beste?* viser at det er stor variasjon i praksis mellom ulike Nav-kontor, og en families bosted kan avgjøre hvilken hjelp som gis. Nesten 60 prosent av foreldrene som deltok i undersøkelsen mener Nav ikke har gjennomført en grundig kartlegging av behovene til barna deres når de har søkt om sosialhjelp, eller vet ikke om det har blitt gjort.⁷ Dette er tilsvarende funn som i det landsomfattende tilsynet omtalt i representantforslaget, der statsforvalterne avdekket at 58 av 68 undersøkte Nav-kontor brøt loven i oppfølging av barna. Det ble undersøkt om Nav-kontoret gjorde en tilstrekkelig kartlegging av barns behov, om vurderinger og beslutninger var forsvarlige, og om familiene fikk oppfølging ved behov. Mange Nav-kontor kartla ikke barnas behov godt nok, og vurderinger og beslutninger ble derfor gjort på sviktende grunnlag. Et gjennomgående funn under tilsynet var at Nav-kontorene innvilget sosialstønad med utgangspunkt i de veiledende satsene, uten å gjøre konkrete og individuelle vurderinger av satsen for livsopphold.⁸

Ifølge Navs veileder *Barnets beste*, er det i dag «svært få av Navs egne rettskilder som omhandler barnets rettigheter eller som henviser til rettigheter barn har».⁹ Ekspertgruppen om barn i fattige familier viser til at en egen bestemmelse om barnets beste vil være en ytterligere styrking av Arbeids- og velferdsdirektoratets pågående arbeid med barneperspektivet i Nav. Ekspertgruppen skriver:

En ny bestemmelse om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved avgjørelser om ytelser til barnefamilier vil kunne gi økt bevissthet rundt barns rettigheter i arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette vil kunne bidra til at det i større grad tas hensyn til barns behov ved vurdering av oppfølging og utmåling av stønader. Mulige virkninger kan være økte satser for å sikre barna i familiene en levestandard og livsvilkår som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske, åndelige og sosiale utvikling, i tråd med Barnekonvensjonens artikkel 27, men også bidra til at NAV lettere kan identifisere andre hjelpebehov i familiene. Det kan også tenkes at tydeliggjøring av hensynet til barnets beste kan bidra til at det i økende grad fattes vedtak for lengre perioder, noe som vil kunne gi økt forutsigbarhet og redusere stress i familiene.¹⁰

Nav støtter dette i sin høringsuttalelse til ekspertgruppens rapport, og skriver at en bestemmelse om barnets beste «vil sende et sterkt signal om at rettene skal ivaretas».¹¹ Barneombudet, Statsforvalteren og Helsetilsynet er blant aktørene som også støtter en bestemmelse om barnets beste i sosialtjenesteloven.¹² Barneombudet skriver:

Etter Barneombudets syn vil regulering av hensynet til barnets beste i en egen bestemmelse i lov om sosiale tjenester, tydeliggjøre at NAV har en plikt til å utrede og vurdere barns behov i alle saker der barn er berørt.

Barneombudet viser også til behandlingen av utlendingssaker. Barneombudet vurderer at som følge av innføring av en bestemmelse om hensynet til barnets beste i utlendingsloven, i kombinasjon med økte midler til barnefaglig kompetanse, ivaretas barneperspektivet nå bedre i disse sakene. En Fafo-evaluering av utlendingsforvaltningens arbeid med barn og barnefaglig kompetanse indikerer det samme.¹³

Kontakt i Røde Kors: Mona Reigstad Dabour, politisk seniorrådgiver (480 22 166 / mona.reigstad.dabour@redcross.no)

⁷ Røde Kors - Utmåling av sosialstønad - Til barnets beste?.

⁸ [helsetilsynetsrapport6 2024 nav barnas behov økonomisk stonad.pdf](#).

⁹ [Barnets beste - veileder 20032024.pdf](#).

¹⁰ [En barndom for livet – Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier. Revidert utgave, desember 2024](#), s.149.

¹¹ [arbeids-og-velferdsdirektoratet.pdf](#).

¹² [En barndom for livet - regjeringen.no](#).

¹³ [Barnefaglig kompetanse i utlendingsforvaltningen | Fafo-rapport 2021:34](#).